

פרק א

א. דְּבַרֵי עָמוֹס אֲשֶׁר הָיָה בְּנִקְדִים מִתְּקוּעַ - רועה צאן, מהעיר תקוע, אֲשֶׁר חָזָה עַל יִשְׂרָאֵל, בְּיָמַי עָזָה מֶלֶךְ יְהוּדָה, וּבְיָמַי יָרְבְּעָם בֶּן יוֹאָשׁ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, שְׁנַתִּים לִפְנֵי הָרַעַשׁ - שנתיים לפני הרעש שהיה כשנכנס עזיהו מלך יהודה להקטיר קטורת. ב. וַיֹּאמֶר, ה' מִצִּיּוֹן יִשְׁאַג וּמִירוּשָׁלַם יִתֵּן קוֹלוֹ - ה' ישאג בקולו ממקום שכינתו בציון, להחריד על הפורענות העתידה לבוא, וְאָבְלוּ נְאוֹת הָרָעִים - שישחתו מקום מגורי הרועים, (משל, להיכלי הע"ז של המלכים), וַיִּבֶשׂ רֹאשׁ הַפְּרָמֶל - מקום הטוב שבכרמל (מקום שדות וכרמים) - יָבֵשׁ וַיַּחֲרַב. ג. כֹּה אָמַר ה' עַל שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי דָמָשֶׁק - על פשע ראשון שני ושלישי - יסלח ה', וְעַל אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֵנּוּ - אך על הפשע הרביעי - לא אסלח, ואשיב להם גמולם בראשם, עַל דְּוֹשֵׁם, בַּחֲרוּצוֹת הַבְּרָזֶל אֶת הַגִּלְעָד - והפשע הרביעי הוא, שדשו בחרוצות הברזל (גלי דישה, שבתחיתו בליטות וחריצים מברזל), אֶת אֲנָשֵׁי גִלְעָד. ד. וְשַׁלַּחְתִּי אִשׁ בְּבֵית חִזְאֵל, וְאָכְלָה אֲרָמְנוֹת בֶּן הֶדֶד - אש הפורענות תאכל את ארמונות ארם. (חזאל ובן הדד, שמות מלכי ארם) ה. וּשְׁבַרְתִּי בְּרִיחַ דָּמָשֶׁק - אשבור את בריח שער העיר דמשק שבארם, לפני האוייב, (שתכבש העיר דמשק) וְהִכְרַתִּי יוֹשֵׁב מִבְּקַעַת אָוֶן - שם עיר גדולה בארם, וְתוֹמַדֵךְ שִׁבְט מִבֵּית עֲדֹן - אכרות את המושל מבית עדן, המחזיק בממשלתו במקל המלוכה, וְגָלוּ עִם אֲרָם קִירָה אָמַר ה' - יגלו אנשי ארם לעיר קירה שבארץ אשור. ו. כֹּה אָמַר ה' עַל שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי עֲזָה - על פשע ראשון שני ושלישי - יסלח ה', וְעַל אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֵנּוּ - אך על הפשע הרביעי - לא אסלח, ואשיב להם גמולם בראשם, עַל הַגְּלוֹתָם גְּלוֹת שְׁלָמָה, לְהַסְגִּיר לְאֲדוֹם - שהסגירו אנשי עזה, את הנמלטים מישראל לאדום. (שבזמן חורבן בית השני ע"י טיטוס, ברחו מישראל דרך ארץ פלשתים, ותפסום בני עזה ומסרום ביד האוייב, וכל ישראל גלו מארצם איש לא נעדר) ז. וְשַׁלַּחְתִּי אִשׁ בְּחֹמַת עֲזָה, וְאָכְלָה אֲרָמְנוֹתֶיהָ: ח. וְהִכְרַתִּי יוֹשֵׁב מֵאֲשְׁדוֹד - אכרית את יושבי העיר אשדוד, וְתוֹמַדֵךְ שִׁבְט מֵאֲשַׁקְלוֹן - אכרות את המושל מאשקלון, המחזיק בממשלתו במקל המלוכה,

וְהַשִּׁיבוֹתִי יָדַי עַל עֶקְרוֹן - אוסיף להשיב את ידי להכות את העיר עקרון, וְאָבְדוּ שְׂאֵרֵי פְּלִשְׁתִּים אָמַר ה' אֱלֹהִים - עד שיאבדו כל השארית מאנשי פלשתים. ט. כֹּה אָמַר ה' עַל שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי צֹר - על פשע ראשון שני ושלישי - יסלח ה', וְעַל אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֵנּוּ - אך על הפשע הרביעי - לא אסלח, ואשיב להם גמולם בראשם, עַל הַסְּגִירָם גְּלוֹת שְׁלָמָה לְאֲדוֹם - שהסגירו אנשי צור, את הנמלטים מישראל לאדום. וְלֹא זָכְרוּ בְּרִית אַחִים - ולא זכרו אנשי צור את הברית שכרתו שלמה וחירם מלך צור. (והיו קורין זה לזה אחי: "ויאמר מה הערים האלה אשר נתתה לי אחי...") מלכים א' ט', יג') י. וְשַׁלַּחְתִּי אִשׁ בְּחֹמַת צֹר וְאָכְלָה אֲרָמְנוֹתֶיהָ: יא. כֹּה אָמַר ה' עַל שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי אֲדוֹם - על פשע ראשון שני ושלישי - יסלח ה', וְעַל אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֵנּוּ - אך על הפשע הרביעי - לא אסלח, ואשיב להם גמולם בראשם, עַל רִדְפוֹ בְּחָרֵב אַחִיו - על שרדף בחרב אחר ישראל להכותו, (י"א על חורבן בית שני כמו שפרשנו לעיל, וי"א על עשיו שרדף אחר יעקב) וְשַׁחַת רְחֻמָּיו - השחית וביטל, רחמי אח על אחיו, וַיִּטְרַף לְעַד אָפוֹ - בכל זמן שעלה בידו טרף וכלה את יעקב, וְעִבְרָתוֹ שְׁמֵרָה נֶצַח - ואת כעסו על יעקב, שמר לנצח בליבו. יב. וְשַׁלַּחְתִּי אִשׁ בְּתִימָן וְאָכְלָה אֲרָמְנוֹת בְּצָרָה: יג. כֹּה אָמַר ה' עַל שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי בְּנֵי עַמּוֹן - על פשע ראשון שני ושלישי - יסלח ה', וְעַל אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֵנּוּ - אך על הפשע הרביעי - לא אסלח, ואשיב להם גמולם בראשם, עַל בְּקָעִם הָרוֹת הַגִּלְעָד, לְמַעַן הִרְחִיב אֶת גְּבוּלָם - על שבקעו את בטנם של נשות גלעד, שלא יהיו יורשים שיערערו על כיבושם, וכך ירחיבו את גבולם. יד. וְהִצַּתִּי אִשׁ בְּחֹמַת רְבָה - רבה, עיר הבירה של בני עמון - תוצת באש, וְאָכְלָה אֲרָמְנוֹתֶיהָ - של רבה, בְּתַרְוֵעָה בְּיוֹם מִלְחָמָה - בעת יבוא עליהם האוייב בתרועת מלחמה, בְּסָעֵר בְּיוֹם סוּפָה - ויבוא עליהם בגבורה, פָּרוּחַ סוּפָה. טו. וְהִלַּךְ מִלְכָּם בְּגוֹלָה, הוּא - מלכם, וְשָׂרָיו יַחְדָּו אָמַר ה':

פרק ב

א. כֹּה אָמַר ה' עַל שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי מוֹאָב - עַל פִּשְׁעֵי רֵאשׁוֹן שְׁנֵי וּשְׁלִישֵׁי - יִסְלַח ה',
 וְעַל אַרְבַּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ - אֲדַךְ עַל הַפִּשְׁעֵי הַרְבִּיעִי -
 לֹא אִסְלַחְתִּי, וְאֲשִׁיב לָהֶם גְּמוּלָם בְּרֵאשִׁים,
 עַל שָׂרְפּוֹ עֲצָמוֹת מֶלֶךְ אֲדוֹם לְשִׂיד - שְׁמֶלֶךְ מוֹאֵב
 שָׂרַף אֶת בְּכוֹרֵי שֶׁל מֶלֶךְ אֲדוֹם עַל הַחוּמָה, עַד
 שֶׁנִּהְיָ אֶפְרוֹ שֶׁל הַבֶּן כְּסִיד דֶּק, וּבִכְךָ עוֹרֵר אֶת
 אֲדוֹם לִקְצוֹף עַל יִשְׂרָאֵל. [וַיִּרְא מֶלֶךְ מוֹאָב כִּי חִזַּק מִמֶּנּוּ
 הַמֶּלֶכְחָמָה... וַיִּקַּח אֶת בְּנוֹ (שֶׁל מֶלֶךְ אֲדוֹם) הַבְּכוֹר... וַיַּעֲלֵהוּ עִלָּה עַל
 הַחֲמָה, וַיְהִי קֶצֶף גָּדוֹל עַל יִשְׂרָאֵל... (מַלְכִים ב' ג' כו')]
 ב. וְשַׁלַּחְתִּי אִשׁ בְּמוֹאָב,
 וְאָכְלָה אַרְמְנוֹת הַקְּרִיּוֹת - וְתֹאכַל הָאִשׁ, אֶת
 אַרְמוֹנוֹת הָעִיר קְרִיּוֹת שְׁבִמוֹאֵב,
 וַיָּמַת בְּשָׂאוֹן מוֹאָב - בִּרְעֵשׁ הַמִּלְחָמָה, יִהְרֹג
 הָאוֹיִיב אֶת מוֹאֵב,
 בְּתִרְוּעָה בְּקוֹל שׁוֹפָר - כְּשִׁירֵעֵי הָאוֹיִיב בְּשׁוֹפֵר.
 ג. וְהִכְרַתִּי שׁוֹפֵט מִקְרָבָה - אֲכַרִּית אֶת מֶלֶךְ
 מוֹאֵב,
 וְכָל שְׂרִיָּה אֶהְרֹג עִמּוֹ - עִם הַמֶּלֶךְ,
 אָמַר ה':
 ד. כֹּה אָמַר ה' עַל שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי יְהוּדָה - עַל פִּשְׁעֵי רֵאשׁוֹן שְׁנֵי וּשְׁלִישֵׁי - יִסְלַח ה',
 וְעַל אַרְבַּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ - אֲדַךְ עַל הַפִּשְׁעֵי הַרְבִּיעִי -
 לֹא אִסְלַחְתִּי, וְאֲשִׁיב לָהֶם גְּמוּלָם בְּרֵאשִׁים,
 עַל מֵאֲסָם אֶת תּוֹרַת ה' וְחָקִיו לֹא שָׁמְרוּ - עַל
 שְׁמֵאֲסוּ בְּתוֹרַת ה', וְלֹא שָׁמְרוּ אֶת חוֹקֵי ה',
 וַיִּתְּעוּם כְּזִבְיָהֶם, אֲשֶׁר הִלְכוּ אַבּוֹתֵם אַחֲרֵיהֶם -
 הַשִּׁקְרִים שֶׁל נְבִיאֵי הַשִּׁקֵּר שְׁאֵבּוֹתֵיהֶם הִלְכוּ
 אַחֲרֵיהֶם, גִּרְמוּ לְיִשְׂרָאֵל לְתַעוֹת מִדֶּרֶךְ ה'.
 ה. וְשַׁלַּחְתִּי אִשׁ בִּיהוּדָה, וְאָכְלָה אַרְמְנוֹת
 יְרוּשָׁלַם - עֵינֵי נִינִי.
 ו. כֹּה אָמַר ה' עַל שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי יִשְׂרָאֵל - עַל פִּשְׁעֵי רֵאשׁוֹן שְׁנֵי וּשְׁלִישֵׁי - יִסְלַח ה',
 וְעַל אַרְבַּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ - אֲדַךְ עַל הַפִּשְׁעֵי הַרְבִּיעִי -
 לֹא אִסְלַחְתִּי, וְאֲשִׁיב לָהֶם גְּמוּלָם בְּרֵאשִׁים,
 עַל מִכְרָם בְּכֶסֶף צְדִיק - שֶׁהָיוּ מְטִים אֶת דִּין
 הַצְדִּיק, בְּעִבּוֹר שׁוֹחַד כֶּסֶף,
 וְאֲבִיוֹן בְּעִבּוֹר נְעָלִים - וְאֶת דִּין הָאֲבִיוֹן, בְּעִבּוֹר
 שׁוֹחַד מוֹעֵט כְּגוֹן : נְעָלִים.
 ז. הַשְּׂאֲפִים עַל עַפְרָא אֶרֶץ - מְבִיטִים וְשׁוֹאֲפִים,
 בְּלַכְתָּם עַל עַפְרָא הָאֶרֶץ,
 בְּרֵאשֵׁי דָלִים - אֵל רֵאשֵׁי הָעֲנִיִּים כִּיִּצַד לְעִשׂוֹק
 אוֹתָם.
 וְדָרְךְ עֲנוּיִם יִטּוּ - הָעֲנִיִּים מְטִים עֲצָמָם מִן
 הַדֶּרֶךְ, כְּדֵי לֹא יִרְאוּ אוֹתָם,
 וְאִישׁ וְאִבּוֹ יִלְכוּ אֶל הַנְּעִרָה, לְמַעַן חַלֵּל אֶת שֵׁם
 קְדֹשִׁי - אִישׁ וְאִבּוֹ, יִלְכוּ לְזִנוּת עִם נְעִרָה
 מְאֹרְסָה, וּבִכְךָ גּוֹרְמִים לְחִילּוֹל שֵׁם ה'.

ח. וְעַל בְּגָדִים חֲבָלִים - וְעַל בְּגָדִים, שֶׁנִּתְּנּוּ
 כְּמִשְׁכוֹן, מִבְּעֵלֵי דִין שֶׁלֹּא שָׁלְמוּ חוּבָם (עַל פִּי פֶסֶק
 דִּינֵים הַשְּׁקָרִי)
 יטוּ, אֲצַל כָּל מְזַבַּח - הָיוּ מְטִים אֶת עֲצָמָם,
 וְשׁוֹכְבִים עֲלֵיהֶם, כְּשֶׁאֲכָלוּ לֵיד הַמְזַבְּחוֹת לַעֲיִז
 שֶׁלָּהֶם,
 וַיִּין עֲנוּשִׁים יִשְׁתּוּ בֵּית אֱלֹהֵיהֶם - וַיִּין קִנּוּ וְשִׁתּוּ
 בְּבֵית אֱלֹהֵיהֶם, מִכֶּסֶף שֶׁקִּנְסוּ מִבְּעֵלֵי הַדִּין
 בְּעוֹשֵׂק.
 ט. וְאֲנֹכִי הַשְּׂמַדְתִּי אֶת הָאֲמָרִי מִפְּנֵיהֶם - וְהִלָּא,
 אֲנִי הַשְּׂמַדְתִּי אֶת הָאֲמָרִי מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁנִּכְנְסוּ
 לָאֶרֶץ,
 אֲשֶׁר כָּגַבְהָ אֶרְזִים גְּבָהוּ, וְחֶסֶן הוּא כְּאֲלוֹנִים -
 שֶׁהָיוּ הָאֲמָרִיִּים, עִם גְּבוּהַ וְחֹזֶק כְּעֲצֵי אֶרֶז
 וְאֲלוֹן,
 וְאֲשַׁמִּיד פְּרִיו מִמַּעַל, וְשָׂרְשָׁיו מִתַּחַת -
 וְהַשְּׂמַדְתִּי אֶת כָּל פִּירוֹתָיו וְשָׂרְשָׁיו שֶׁל הָעֵץ,
 (שֶׁל הָאֲמָרִי), מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל,
 י. וְאֲנֹכִי הַעֲלִיתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, וְאוֹלָךְ
 אֶתְכֶם בְּמִדְבַר אַרְבְּעִים שָׁנָה,
 לְרִשֵׁת אֶת אֶרֶץ הָאֲמָרִי - לְרִשֵׁת אֶת אֲרֵץ אֲרָם, שִׁישַׁב
 בְּהָאֲמָרִי.
 יא. וְאֶקִּים מִבְּנֵיכֶם לְנְבִיאִים - וְהִקְמַתִּי מִבְּנֵיכֶם
 נְבִיאִים, לְלַמֵּד אֶתְכֶם אֶת דֶּרֶךְ ה',
 וּמִבְּחֹרֵיכֶם לְנֹזְרִים - וְנִתְּנִי רוּחַ טְהוֹרָה עֲלֵיכֶם,
 שֶׁאֲפִילוֹ בְּחֹרִים נִזְרוּ עֲצָמָם מִן הַיִּין, לְהִיּוֹת
 קְדוּשִׁים לָה',
 הָאֶף אֵינִי זֹאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נְאֻם ה' - הָאֵם לֹא כֵךְ
 עֲשִׂיתִי עִמְכֶם !?
 יב. וְתִשְׁקוּ אֶת הַנְּזָרִים יַיִן - וְאִתְּם, פִּיתְתֶם אֶת
 הַבְּחֹרִים הַנְּזָרִים לְשִׁתּוֹת יַיִן, וּלְבַטַּל קְדוּשַׁתְּם,
 וְעַל הַנְּבִיאִים צִוִּיתֶם לֵאמֹר, לֹא תִנְבְּאוּ - וְאִת
 הַנְּבִיאִים מִנְעַתֶם מִלְּנַבֵּא וּלְהוֹכִיחַ אֶת יִשְׂרָאֵל.
 יג. הִנֵּה אֲנֹכִי מַעִיק תַּחְתֵּיכֶם - הִנֵּה אֲנִי מְבִיא
 עֲלֵיכֶם צָרָה בְּמִקּוֹמְכֶם, (בְּאֲרָם),
 כְּאֲשֶׁר תַּעִיק הָעֵגְלָה הַמְּלָאָה לָהּ עֲמִיר - כְּמוֹ
 עֲמִיר, שֶׁכְּבִיכּוֹל, מְכַבֵּד עַל הָעֵגְלָה בְּנִשְׁאָה אֶת
 אֲלוֹמוֹת הַתְּבוּאָה. (יִשְׂרָאֵל נִמְשְׁלוּ לְעֵגְלָה זוֹ, שֶׁלֹּא יוֹכְלוּ
 לְהַמְלִט מִצְרַתָּם)
 יד. וְאֲבַד מְנוּסָה, מִקָּל - אֲפִילוֹ מִי שֶׁקָּל רִגְלָיִם
 לְרוּץ, לֹא יוֹכַל לְהַמְלִט מִהָאוֹיִב,
 וְחֹזֶק, לֹא יִאֲמָץ כָּחוֹ - וְהַחֹזֶק, לֹא יוֹכַל לְהַתְּחַזֵּק
 בְּכּוֹחוֹ כִּנְגַד הָאוֹיִיב,
 וְגִבּוֹר, לֹא יִמְלֵט נַפְשׁוֹ - וְהַגִּבּוֹר, לֹא יוֹכַל לְהַצִּיל
 אֶת עֲצָמוֹ מִהָאוֹיִיב.

טו. וְתִפֵּשׂ הַקֶּשֶׁת, לֹא יַעֲמֵד - תּוֹפְסֵי הַקֶּשֶׁת, לֹא
 יוֹכְלוּ לְעַמּוֹד עַל מִשְׁמַרְתָּם וּלְהַלְחֵם בְּאוֹיִיב,

ח. אַרְיָה שָׁאָג מִי לֹא יִרְא, ה' אֱלֹקִים דָּבַר מִי לֹא יִנְבֵּא - כמו שכל אדם ירא משאגת אריה, כך צריך האדם לפחד מאזהרות הנביא.

ט. הַשְּׁמִיעוּ עַל אַרְמְנוֹת בְּאַשְׁדּוֹד, וְעַל אַרְמְנוֹת בְּאַרְץ מִצְרַיִם - הכריזו בארמונותיכם, בני פלישתים שבאשדוד, ובני מצרים, וְאָמְרוּ הָאֲסַפּוּ עַל הַרֵי שְׁמֶרוֹן - וקראו לכולם להתאסף על הרי שומרון לראות את דרכם הרעה של ישראל, וְרֹאוּ מְהוֹמַת רַבּוֹת בְּתוֹכָהּ - וראו את המינית המלחמה שנלחמים איש באחיו, וְעֹשׂוֹקִים בְּקֶרְבָּהּ - והעושק, שעושקים איש את רעהו.

י. וְלֹא יִדְעוּ עֲשׂוֹת נִכְחָה נְאֻם ה' - ואינם יודעים ללכת בדרך ישרה, הָאוֹצְרִים חֲמֵס וְשׂוֹד בְּאַרְמְנוֹתֵיהֶם - וראו את החמס, ששדדו איש מאחיו ושומרים באוצרותיהם.

יא. לָכֵן כֹּה אָמַר ה' אֱלֹקִים, צַר וְסָבִיב הָאָרֶץ - לכן, יבוא עליהם אויב סביב ארצם, וְהוֹרֵד מִמֶּנָּךְ עֵזָב - ויוריד ויקח את חוזקם, (את רכושם)

יב. וְנִבְאוּ אַרְמְנוֹתֶיךָ - ויבזזו מהם, את העושר ששמרו באוצרותיהם.

יג. כֹּה אָמַר ה', כַּאֲשֶׁר יֵצֵל הָרְעָה מִפִּי הָאָרִי שְׁתֵּי כְרָעִים אוּ בְדֹל אֶזֶן - כמו רועה הצאן, המציל רק דבר מועט הנשאר מפי האריה, כשתי רגליים או חלק מאוזן הכבש שנטרף, כֵּן יִנְצְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַיֹּשְׁבִים בְּשְׁמֶרוֹן - כך ישארו רק מעטים מישראל, בְּפֶאת מִטָּה - החולים והחלשים, הדוחקים עצמם לקצה המטה - להחבא מהאויב, וּבְדַמְשֶׁק - פאה, קצה, (רד"ק) עָרֶשׁ - מיטה.

יד. שְׁמְעוּ וְהַעֲיִדוּ בְּבֵית יַעֲקֹב, נְאֻם ה' אֱלֹקִים אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת - שמעו הנביאים דְּבָרֵי אֱלֹהֵי וְהִזְהִירוּ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל - כי ביום שאזכור להעניש את ישראל על פשעיהם, עָלְיוּ - על ישראל, וּפְקַדְתִּי עַל מִזְבְּחוֹת בְּיַת אֵל - אזכור את המזבחות לע"ז שבבית אל, וְנִגְדְעוּ קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ, וְנִפְלוּ לָאָרֶץ - וְשָׁבְרוּ קַרְנוֹת הַמִּזְבְּחוֹת, ויפלו לארץ.

טו. וְהִפִּיתִי בַּיַת הַחֹרֶף עַל בַּיַת הַקִּיץ - אכה ואשבור למלכים ולשרים, את בתי החורף (בית השמור מקור החורף) וגם את בתי הקיץ, (בית הפתוח לרוח בימי הקיץ החמים), שעשו להם ברוב תענוגותיהם,

וְקַל בְּרַגְלָיו לֹא יִמְלֹט, וְרֹכֵב הַסּוּס לֹא יִמְלֹט נִפְשׁוֹ - קל הרגליים לרוץ, ורוכבי הסוסים, לא יוכלו להציל עצמם מהאויב.

טז. וְאִמִּיץ לְבוֹ בְּגִבּוֹרִים - אף אמיץ הלב שבין הגיבורים, עָרוֹם יָנוֹס בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם ה' - יפשוט בגדיו, להקל עליו את המנוסה.

פרק ג

א. שְׁמְעוּ אֶת הַדְּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דָּבַר ה' עֲלֵיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, עַל כָּל הַמְּשַׁפְּחָה - עם ישראל, אֲשֶׁר הֶעֱלִיתִי מִמֶּנָּךְ מִצְרַיִם לֵאמֹר: ב. רַק אֲתָכֶם יִדְעֵתִי מִכָּל מְשַׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה - רק אתכם אהבתי מכל העמים, עַל כֵּן אֶפְקֹד עֲלֵיכֶם אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵיכֶם - לכן, משום שקרובים אתם אלי, אקפיד יותר על מעשיכם הרעים, ואעניש אתכם על עוונותיכם.

ג. הִיִּלְכוּ שְׁנַיִם יַחְדָּו, בְּלִתֵּי אִם נוֹעְדוּ - האם הולכים שני אנשים יחד בדרך, אם לא שסכמו ביניהם מועד ללכת יחד !! כך הנביא, בודאי הי ציוה עליו לנבא נבואתו, ולא מעצמו ניבא !

ד. הִיִּשְׁאָג אַרְיָה בַּיַּעַר וְטָרַף אֵין לוֹ - האם ישמע ביער קול שאגת האריה, ללא שעומד לטרוף טרף !!

ה. הִיתָן כְּפִיר קוֹלוֹ מִמְּעֵנָתוֹ - האם יתן האריה את קולו ממקום שגר שם !!

ו. בְּלִתֵּי אִם לֹכֵד - אם לא לכד טרף !! (כך האויב הנותן קולו על ישראל, בודאי ילכוד ויכה בהם)

ז. הַתִּפֹּל צִפּוֹר עַל פֶּח הָאָרֶץ, וּמוֹקֵשׁ אֵין לָהּ - התיפול ציפור במלכודת בארץ, בלי ששמו לה את המלכודת כמוקש !!

ח. הִיעֲלָה פֶּח מִן הָאֲדָמָה, וְלֹכֹד לֹא יִלְפֹד - כשנלכדת ציפור ברשת הפח, עולה הפח קצת מן הארץ מפירפורי הציפור.

ט. שׂוֹאֵל הַנְּבִיא, הִיתָכֵן שִׁנְרָאָה פֶּח מוֹרֵם מִן הָאָרֶץ, אם לא לכד בתוכו ציפור !! (נמשל: לא ישוב האויב מעליכם, עד שיקח מכם בשבי)

י. אִם יִתְקַע שׁוֹפָר בְּעִיר, וְעַם לֹא יִחָרְדוּ - היתכן שישמע בעיר קול השופר המזהיר מפני האויב, והעם לא יחרד !!

יא. אִם תִּהְיֶה רָעָה בְּעִיר, וְה' לֹא עֲשָׂה - כך, לא יתכן שתבוא על עיר רעה, אם לא הי יתי הביא אותה עליה. (ע"כ, שובו בתשובה, ע"פ הזהרת הנביא).

יב. כִּי לֹא יַעֲשֶׂה ה' אֱלֹקִים דָּבָר, כִּי אִם גְּלָה סוּדוֹ אֶל עַבְדָּיו הַנְּבִיאִים - כי הלא לא יעשה הי דבר, אם לא גילה דבר זה לנביא להזהיר את העם.

עמוס

וְאָבְדוּ בְּתֵי הַשָּׁן - ואאביד מהם את בתי השן
(שעשו משן הפיל) המפוארים שבנו,
וְסָפוּ בְּתֵימֵי רַבִּים נְאֻם ה' - ובתים רבים יחרבו
וְיָכְלוּ.

פרק ד

א. שְׁמְעוּ הַדָּבָר הַזֶּה,
פְּרוֹת הַבָּשָׂן, אֲשֶׁר בְּהַר שְׁמֶרוֹן - נְשׂוֹת מַלְכֵי
וּשְׂרֵי שׁוּמְרוֹן, (שנמשלו לפרות שמנות ומדושנות, הרועות
בהרי הבשן),
הַעֲשִׂקוֹת דָּלִים, הַרְצָצוֹת אֲבִיוֹנִים - העושקות
וְשׁוֹבְרוֹת אֶת הָעֵנִיִּים,
הָאֹמְרוֹת לְאֲדֹנֵיהֶם הַבִּיָּאָה וְנִשְׁתָּה - ואומרות
לבעליהן, לַקְּנוֹת יִין בַּעֲשׂוֹק שַׁעֲשֻׁקוֹ מֵהָעֵנִיִּים.
ב. נִשְׁפַּע ה' אֱלוֹקִים בְּקִדְשׁוֹ - נשבע ה' בקדושת
שְׁמוֹ,
כִּי הִנֵּה יָמִים בָּאִים עֲלֵיכֶם, וְנִשְׂא אֶתְכֶם בְּצַנּוֹת -
יבואו ימים שיבוא האויב ויגלה אתכם בסירות
קִטְנוֹת, (סירות בצורת צינה, מגן)
וְאֲחֲרֵיתְכֶן, בְּסִירוֹת דֹּגָה - ואת בניכם יקח
(האחרית של האדם - אלו בניו שנשארים אחריו) בסירות
קִטְנוֹת כַּסִּירוֹת הַדֵּיּוּגִים.
ג. וּפְרָצִים תִּצְאָנָה - הנשים יצאו ויברחו דרך
הַפְּרָצוֹת שִׁבְחוּמָה,
אִשָּׁה נִגְדָה - בפרצה שנגדה, (הקרובה אליה),
וְהִשְׁלַכְתָּנָה הַהֲרַמְוֹנָה נְאֻם ה' - ויגלו ויושלכו
עַד הַרְמוֹנָה. (שם מקום)
ד. בָּאוּ בֵּית אֵל, וּפִשְׁעוּ הַגִּלְגָּל, הַרְבּוּ לַפִּשָּׁע -
עתה, עשו כרצונכם הרע, ולכו לבית אל ולגלגל,
והרבו לפשוע בע"ז, אולי יושיעו אתכם,
וְהִבִּיאוּ לַבְּקָר זִבְחֵיכֶם - בכל בוקר הביאו שמה
קִרְבָּנוֹתֵיכֶם לַעֲגֹל,
לְשַׁלֵּשֵׁת יָמִים מֵעֲשָׂרְתֵיכֶם - ולשם תביאו אחר
שלוש שנים, את המעשרות שביערתם מבתיכם.
(ולא כפי ציווי התורה להביאם לירושלים).
ה. וְקִטֹר מִחֶמֶץ תֹּודָה - הקריבו לעגל, מִלְחָמִי
הַתֹּודָה (שהלא במיני הלחם שבא עם קרבן תודה, יש מין אחד
חֶמֶץ, שאסור להעלותו למזבח. ע"כ לא מקריבים כלל את לחמי
הַתֹּודָה)
וְקִרְאוּ נְדָבוֹת הַשְּׁמִיעוּ - קראו והשמיעו להביא
נְדָבוֹת לַע"ז,

וְחָסַר לָחֶם בְּכָל מְקוֹמֵיכֶם - ולחם היה חסר
בְּכָל מְקוֹמוֹתֵיכֶם,
וְלֹא שַׁבְתֶּם עֲדֵי נְאֻם ה' - ובכל זאת, לא שבתם
אֵלֵי בַתְּשׁוּבָה.

ז. וְגַם אֲנֹכִי מִנְעֵתִי מִכֶּם אֶת הַגֶּשֶׁם, בְּעוֹד
שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים לְקִצְיֹר - בשלושת החדשים
שֶׁלִּפְנֵי הַקִּצְיֹר, (שאז, צריכה התבואה גשמים רבים)
מִנְעֵתִי מִכֶּם גֶּשֶׁם,

וְהַמְטַרְתִּי עַל עֵיר אַחַת, וְעַל עֵיר אַחַת לֹא
אֲמַטִּיר - וכנגד הטבע, על עיר אחת אמטיר
גֶּשֶׁם, ומעיר אחרת אמנע מטר, לאות, כי מאיתי
נִהְיָה הַדָּבָר הַזֶּה,

חֲלֻקָה אַחַת תִּמְטֹר, וְחֲלֻקָה אֲשֶׁר לֹא תִמְטֹר
עָלֶיהָ, תִּיבֹשׂ - ואפילו באותה עיר, רק בחלקה
אֹרִיד הַגֶּשֶׁם, וחלקה האחר יבש.

ט. וְנָעוּ שְׂתֵימֵי שְׁלֹשׁ עָרִים, אֵל עֵיר אַחַת,
לְשִׁתּוֹת מַיִם וְלֹא יִשְׁפְּעוּ - ינועו ישראל אל העיר
שֶׁאֲמַטִּיר עָלֶיהָ מֵטֵר, להרוות צמאונם, ולא
יִשְׁבְּעוּ מֵהַשְּׂתִיָּה שִׁימְצָאוּ,

וְלֹא שַׁבְתֶּם עֲדֵי נְאֻם ה' - ובכל זאת, לא שבתם
אֵלֵי בַתְּשׁוּבָה.

י. הִכִּיתִי אֶתְכֶם בְּשִׁדְפוֹן וּבִירְקוֹן - הכיתי את
הַתְּבֹואָה בַּשִּׁדְפוֹן וּבִירְקוֹן,
(שִׁדְפוֹן - שהתבואה מוכה ומתייבשת מהרוח, כמו: " שדופות
קדים ", יִרְקוֹן - שהתבואה מתייבשת והופכים למראה ירוק).

יא. הַרְבּוֹת - מה שאתם מרבים,
גִּנּוֹתֵיכֶם וְכַרְמֵיכֶם וְתַאֲנִיכֶם וְזִיתֵיכֶם - גנים,
כַּרְמִים, מטעי תאנים וזיתים,
יֹאכְל הַגֹּזֵם - יאכל הגזם (מין ארבה),

וְלֹא שַׁבְתֶּם עֲדֵי נְאֻם ה' - ובכל זאת, לא שבתם
אֵלֵי בַתְּשׁוּבָה.

יב. שְׁלַחְתִּי בְּכֶם דָּבָר בְּדֶרֶךְ מִצְרַיִם - שלחתי בכם
דָּבָר, כשירדתם למצרים להביא תבואה, מפני
הַרְעַב בָּאֲרֶץ,

יג. הֲרַגְתִּי בַּחֲרֵב בַּחּוּרֵיכֶם, עִם שְׁבִי סוּסֵיכֶם - את
הַבַּחּוּרִים שִׁירְדוּ לַמִּצְרַיִם הַרְגוּ הָאוֹיִיבִים בַּחֲרֵב,
וְאֵת הַסּוּסִים לַקְּחוּ שְׁבִי,

יד. וְאַעֲלֶה בָּאֵשׁ מַחְנִיכֶם - ריח רע עלה במחניכם
מִרִּיבּוֹי הַמֵּתִים,

טו. וּבְאַפְכֶם - עד שעלה באפכם,
וְלֹא שַׁבְתֶּם עֲדֵי נְאֻם ה' - ובכל זאת, לא שבתם
אֵלֵי בַתְּשׁוּבָה.

טז. הִפְכֵתִי בְּכֶם - הפכתי והשחתתי, חלקים
מֵאַרְצְכֶם,

יז. כְּמַהֲפַכַת אֱלֹהִים, אֶת סֹדֶם וְאֶת עַמּוֹרָה - כמו
שֶׁהִפְךָ ה' אֶת סֹדֶם וְעַמּוֹרָה,
וְתִהְיֶה כְּאוֹד מִצַּל מִשְׁרָפָה - עד שמי שנשאר,
דוּמָה לְאוֹד הַמוּצֵל מֵהַשְּׂרִיפָה, (האוד, הוא העץ
שֶׁהוֹפְכִים בוֹ הָאֵשׁ, ואינו נשרף לגמרי קְעָצִי הַמַּדּוּרָה)

פֶּן יִצְלַח פְּאֵשׁ, בֵּית יוֹסֵף - שמא יתגבר כעס ה' בחוזק גדול כאש, על בית יוסף, (היא מלכות אפרים), וְאָכְלָה וְאִין מְכַבֶּה לְבֵית אֵל - ותשרוף את ישראל, שעבדו לעגל שבבית אל, עד שלא יוכלו להנצל.

ז. הַהֲפָכִים לְלַעֲנָה, מִשְׁפָּט - את משפט הצדק שהוא דבר טוב ומתוק - מְעֻנֹתִים, והופכים למר כלענה, (לענה - צמח מר) וְצִדְקָה, לְאֶרֶץ הַנִּיחֹ - ואת הצדק, מניחים ומטילים לארץ.

ח. עֲשֵׂה כִימָה וְכִסִּיל - דרשו את ה', שהוא עשה את הכוכבים כימה וכסיל, המחממים או מקררים את העולם, לפי הצורך,

וְהַפֶּךְ לְבַקֵּר צִלְמוֹת, וְיוֹם, לַיְלָה הַחֲשִׁיד - את הלילה שהוא כצל מות, הופך ה' - לבוקר, ואת היום, הופך ללילה, כל דבר בזמנו הראוי,

הַקּוֹרָא לְמֵי הַיָּם - הקורא למי הים המלוחים, לעלות וליצור עננים,

וַיִּשְׁפְּכֶם עַל פְּנֵי הָאָרֶץ - ושופך מהעננים מים מתוקים על הארץ להשקותה,

ה' שָׁמוּ - אדון הכל שמו, ולו ראוי לעבוד.

ט. הַמְּבַלִּיג שֵׁד עַל עֵז - הוא המחזק אויב, לבוא לשדוד עם חזק,

וְשֵׁד, עַל מְבַצֵּר יְבוּא - ואת השודד לבוא אפילו על מבצר חזק.

י. שָׁנְאוּ בִשְׁעַר מוֹכִיחַ - אך ישראל, שנאו את הנביאים העומדים בשער העיר להוכיח את העם,

וְדַבֵּר תַּמִּים יִתְעַבּוּ - ואת הנביאים המדברים דברים תמימים וישרים - מתעבים.

יא. לָכֵן, יַעַן בּוֹשְׁשֶׁכֶם עַל דָּל - לכן, בגלל שרומסים אתם את הדלים (העניים),

וּמִשָּׂאת בַר תִּקְחוּ מִמֶּנּוּ - ואת משא התבואה שעליו - תקחו ממנו בגזילה,

בְּתֵי גֹזִית בְּנִיתֶם, וְלֹא תִשְׁבוּ בָם - בתי אבני הגזית שבניתם, לא תישבו בהם,

כְּרָמֵי חֶמֶד נִטְעַתֶם, וְלֹא תִשְׁתּוּ אֶת יַיִנָם - ומהכרמים הנחמדים שנטעתם, לא תשתו את היין המופק מהם.

יב. כִּי יִדְעִתִי רַבִּים פִּשְׁעֵיכֶם, וְעַצְמִים חֲטָאֲתֵיכֶם - כי ידעתי, שרבו מאוד פשעיכם וחטאתיכם,

צָרְרֵי צְדִיק - צוררים את הצדיק במשפט,

לִקְחֵי כֶּפֶר - לוקחים שוחד ככופר לפטור את החייב מיתה,

וְלֹא שִׁבְתֶּם עֲדֵי נְאֻם ה' - ובכל זאת, לא שבתם אלי בתשובה.

יב. לָכֵן - בגלל שלא שבתם אלי,

כֹּה אֶעֱשֶׂה לָךְ יִשְׂרָאֵל - כמו כל הרעות הללו, אעשה לכם ישראל,

עֵקֵב כִּי זֹאת אֶעֱשֶׂה לָךְ - ומפני ששומעים אתם מהנביאים, שכך אעשה לכם,

הַפֶּוֹן לְקִרְאֵת אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל - הכינו את עצמכם לפני ה', ושובו לפני בתשובה,

יג. כִּי הִנֵּה יוֹצֵר הָרִים וּבֹרֵא רוּחַ - כי הנה ה', הוא היוצר הרים ובורא את הרוח,

וּמַגִּיד לְאָדָם מַה שָׁחוּ - הוא שידוע שיחת כל אדם,

עֲשֵׂה שַׁחַר עֵיפָה - ובידו להפוך את אור השחר - לחושך,

וְדַרְךָ עַל בְּמַתֵּי אָרֶץ - ובידו לדרוך ולהשפיל, את בעלי הגאווה שבארץ,

ה' אֱלֹהֵי צְבָאוֹת, שָׁמוּ - ששמו של ה', מורה על כך, שהוא אדון כל הצבאות (צבא השמים והארץ),

וברצונו יעשה כל חפצו, וא"כ שובו אליו - ותנצלו מהרעה!

פרק ה

א. שָׁמְעוּ אֶת הַדְּבַר הַזֶּה, אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹשֵׂא עֲלֵיכֶם קִינָה בֵּית יִשְׂרָאֵל:

ב. נִפְלָה לֹא תוֹסִיף קוֹם בְּתוֹלַת יִשְׂרָאֵל - נפלה מלכות ישראל (בגלות עשרת השבטים, בזמן הושע בן אלה) ולא תוסיף עוד לקום כמלכות בפני עצמה,

(אבל ישונו בגאולה העתידה, ומלך אחד מזרע דוד יהיה לכולם) נִטְשָׂה עַל אֲדָמָתָה אִין מְקִימָה - נעזבה באדמתה, ואין מי שיקים אותה עוד.

ג. כִּי כֹה אָמַר ה' אֱלֹהִים, הָעִיר הַיִּצְאֵת אֶלֶף תִּשְׁאִיר מֵאָה - העיר שהיו יוצאים ממנה אלף אנשי צבא, יצאו ממנה רק מאה,

וְהַיִּצְאֵת מֵאָה תִּשְׁאִיר עֶשְׂרֵה לְבֵית יִשְׂרָאֵל - והעיר שהיתה מוציאה מאה אנשי צבא תוציא רק עשרה, וכל השאר יגלו.

ד. כִּי כֹה אָמַר ה' לְבֵית יִשְׂרָאֵל, דַּרְשׁוּנֵי וְחִיו - על אף הגזירה, אם תדרשו ותבקשו את ה' - תנצלו ותחיו.

ה. וְאֵל תִּדְרְשׁוּ בֵּית אֵל - ואל תדרשו את העגל שבבית אל,

וְהַגִּלְגָּל לֹא תִבְאוּ - לעבוד את הע"ז

וּבִיָּאֵר שִׁבְעַת לֹא תַעֲבֵרוּ - ואל תעברו ללכת לעבוד הע"ז שבבאר שבע,

כִּי הַגִּלְגָּל גִּלְהַ וְיִגְלָה - כי אנשי הגלגל - יגלו, וּבֵית אֵל יִהְיֶה לְאֵוֹן - ולאנשי בית אל יהיה צער ויגון.

ו. דַּרְשׁוּ אֶת ה', וְחִיו - תדרשו ותבקשו את ה', ואז תנצלו ותחיו.

כ. הלא חשד יום ה', ולא אור, ואפל, ולא נגה לו - הלא יום הפורענות, הוא יום של חושך ואפילה, ולא יום של אור ונוגה (אור).
 כא. שנאתי, מאסתי חגיכם - שנאתי ומאסתי בקרבנות, שמביאים אתם בימי חג ומועד, ולא אריח בעצרתכם - ולא אריח בריח העולה מקרבנותיכם, בימים שאתם נעצרים ומתכנסים לפני.
 כב. כי אם תעלו לי עלות, ומנחתים, לא ארצה - גם כשתעלו לפני עלות, ותביאו לפני מנחות, לא יהיו לרצון לפני, ושלם מריאתכם - וקרבן שלמים מבהמות שמנות, לא אביט - לא אביט אליהם, ולא יהיו לרצון לפני.
 כג. הסר מעלי המון שריף - הסירו מלפני את המון השירים, ששרים הלויים לפני, בזמן הקרבת הקרבנות, וזמרת נבלים לא אשמע - וכן את נגינת הנבלים בידי הלויים - לא אשמע.
 כד. ויגל כמים משפט - המשפט והצדק שעזבתם (כמו: "...וצדקה - לארץ הניחו", לעיל ה' ז'), גלו אותנו, כמי מעין הנובעים ומתגלים בארץ, וצדקה פנחל איתן - ואת הצדק שעזבתם, התמידו לקיים כמי נחל איתן. (שמימי אינם פוסקים) כה. הזבחים ומנחה, הגשתם לי במדבר ארבעים שנה בית ישראל - האם במדבר הקרבתם לפני קרבנות?! (ואין הקרבת הקרבנות, תנאי להיות רצויים לפני)
 כו. ונשאתם את סכות מלפכם, ואת פיון צלמיכם, כוכב אלהיכם אשר עשיתם לכם - אך אתם מחזיקים בעי"ז, וע"כ, תשאו אותם עמכם לגלות. (סכות, פיון, כוכב - שמות ע"ז)
 כז. והגלית אתכם מהלך לדמשק - תגלו רחוק יותר מדמשק שבארם, אמר ה' אלהי צבאות שמו:

ואביונים בשער הטו - ואת דין האביונים מטים בשער העיר. (מקום מושב בית הדין)
 יג. לכן המשפיל - לכן, אדם חכם, בעת בא הפורענות, ידם - ישתוק, ולא יהרהר אחר מידת הדין השולטת,
 כי עת רעה היא - כי הוא הזמן להפרע מן הרשעים.
 יד. דרשו טוב ואל רע, למען תחיו - בקשו לעשות טוב ולא רעה, ותחיו ולא תמותו ברעה, ויהי כן ה' אלהי צבאות אתכם - ויהיה ה' אתכם ותצליחו
 כאשר אמרתם - כאשר חשבתם בליבכם.
 טו. שנאו רע ואהבו טוב, והציגו בשער משפט - העמידו שופטים בשערי הערים לעשות משפט צדק,
 אולי יחנן ה' אלהי צבאות שארית יוסף - אולי ירחם ה' על מלכות ישראל מלכותה.
 טז. לכן פה אמר ה' אלהי צבאות ה' בכל רחבות מספד - לכן, מפני שאינכם שבים אלי, בכל הרחובות יספידו מספד,
 ובכל חוצות - בכל הרחובות (שמחוץ הבתים)
 יאמרו הו הו - הו הו, הוא קול המספד,
 וקראו אפר אל אפל - יקראו לאיכר העובד בשדה, לבוא מן השדה ולהתאבל על שעבודתו לשווא, ולא תצמח תבואתו,
 ומספד, אל יודעי נהי - ואנשים יודעי נהי, (יודעי נהי - היודעים לקונן, לצעוק ולילל) יקראו להם לבוא להספיד.
 יז. ובכל פרמים מספד - ובכל הכרמים יתאבלו ויעשו מספד על שאין בהם ענבים,
 כי אעבר בקרבך אמר ה' - כי ה' יעבור בתוך להביא עליך את הרעה.
 יח. הוי המתאנים את יום ה' - שכאילו מתאנים ליום הפורענות שיביא ה', (כמו שאמר בישעיהו ה', יט: "האמרים ימהר יחיש מעשהו למען נראה...")
 למה זה לכם יום ה', הוא חשד ולא אור - מדוע תתאוו ליום זה, הלא יום של חושך הוא ולא של אור?

פרק ו

א. הוי השאננים בציון - אוי, על היושבים בשקט ובשלוה בציון, (ובטחים, שלא תבוא עליהם הרעה)
 והבטחים בהר שמרון - ואוי, על היושבים בבטחון בהר שומרון, שלא תבוא עליהם הרעה,

וְהִסְגַּרְתִּי עִיר וּמְלָאָהּ - ולכן, אסגיר ביד האוייב, את העיר ואת כל אשר בה.

ט. וְהִיָּה אִם יוֹתְרוּ עֲשָׂרָה אַנְשִׁים בְּבֵית אֶחָד - אפילו אם ינצלו מהאוייב עשרה אנשים, ויתחבאו בבית אחד,

וְיָמוּתוּ - ימותו גם הם לבסוף - ביד האוייב.

י. וּנְשָׂאוֹ דָּוִד - את עצמות כל אחד, ישא דודו (קרוב משפחתו),

וּמִסְרָפוֹ, לְהוֹצִיא עֲצָמִים מִן הַבַּיִת - המציל לפחות את עצמותיו מן השריפה, (מסרפו - מצילו מלהשרף)

וְאָמַר לְאִשׁוֹ בְּיַרְכְּתֵי הַבַּיִת - ויאמר לאדם הנמצא בקצה הבית פנימה:

הַעוֹד עִמָּךְ - האם יש עוד אדם חי בבית,

וְאָמַר אָפֶס - והשיב לו: אין,

וְאָמַר הִס, כִּי לֹא לְהִזְכִּיר בְּשֵׁם ה' - וישיב לו השואל, שתוק! אל תהרהר אחר מידת הדין, כי נשרפו מפני שלא הזכירו שם ה' על פיהם.

יא. כִּי הִנֵּה ה' מְצוּהָ, וְהִפָּה הַבַּיִת הַגָּדוֹל רְסִיסִים - כי הנה מצוה ה', ויכה האוייב כל בית גדול להפכו לרסיסים קטנים,

וְהַבַּיִת הַקָּטָן, בְּקַעִים - וכל בית קטן יבקעו ויהרסו.

יב. הִירְצוּן בְּסַלַע סוּסִים - היוכל סוס לרוץ בין הסלעים?

אִם יִחְרוֹשׁ בְּבִקְרִים - היוכל בקר, לחרוש בין הסלעים? (הלא ישברו רגליהם!)

כִּי הִפְכַתֶּם לְרֹאשׁ, מִשְׁפָּט - אך אתם, את המשפט צדק, שהוא דבר טוב ומתוקן, הפכתם למשפטי רשע הדומים לראש, לעשב מר,

וּפְרִי צִדְקָה, לְלַעֲנָה - ואת פירות משפט הצדק, שהם שלום ושלוה, הפכתם ללענה, לעשב מר.

יג. הַשְּׂמֵחִים, לְלֹא דָבָר - השמחים בעשָׂרם, שהוא דבר שאינו בר קיום,

הָאֹמְרִים, הֲלוֹא בְּחִזְקֵנוּ, לְקַחְנוּ לָנוּ קִרְנִים - האומרים: הלא ברוב כוחנו, השגנו את כל רכושנו וחוזקנו.

יד. כִּי הִנְנִי מְקִים עֲלֵיכֶם בַּיִת יִשְׂרָאֵל, נְאֻם ה' אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת, גּוֹי - הנני מעמיד עליכם עם, שיבוא עליכם בית ישראל,

וְלַחְצוּ אֶתְכֶם, מִלְּבוֹא חֲמַת - שבצפון,

עַד נַחַל הָעֲרָבָה - שבדרום.

פרק ז

א. כֹּה הִרְאֵנִי ה' אֱלֹהִים - במראה הנבואה,

וְהִנֵּה יוֹצֵר גִּבִּי - והנה יוצר ה' ארבה,

בְּתַחֲלַת עֲלוֹת הַלֶּקֶשׁ - שיבוא על העשב המתאחר לצמוח, עד זמן המלקוש,

וְהִנֵּה לֶקֶשׁ, אַחֲרַי גִּזֵּי הַמֶּלֶךְ - ולקש זה, צֶמַח אחר שנגזז ונקצר העשב, למאכל בהמות המלך.

נִקְבִי רֵאשִׁית הַגֹּיִם - שישראל היו נקובים בשם ישראל כמובחרים ונעלים מכל העמים,

וּבָאוּ לָהֶם בַּיִת יִשְׂרָאֵל - ועתה, באו ולמדו להרע ככל הגויים.

ב. עֲבְרוּ כְלָנָה וּרְאוּ, וּלְכוּ מִשָּׁם חֲמַת רְבָה, וּרְדוּ גַת פְּלִשְׁתִּים - לכו לעמים: כְּלָנָה, חֲמַת הגדולה,

גַת שֶׁפְּלִשְׁתִּים,

הַטּוֹבִים מִן הַמַּמְלָכוֹת הָאֵלֶּה - האם מלכותם טובה יותר ממלכות יהודה או ישראל!?

אִם רַב גְּבוּלָם מִגְּבֻלְכֶם - או האם גבול ארצם גדול יותר מגבול ארצכם! ומדוע א"כ,

מֵאִסְתֶּם בְּדַרְכֵיהֶם?

ג. הַמְּנַדִּים, לְיוֹם רָע - מניעים ומקרבים את עצמם, ליום שתבוא עליהם הרעה,

(במעשיהם הרעים)

וְתִגִּישׁוּן שַׁבֵּת חֲמָס - מגישים ומקרבים את עצמכם במעשיכם הרעים, לגלות מארצכם,

ובגלות יחמסו (יגזלו) אתכם.

ד. הַשֹּׁכְבִים עַל מְטוֹת שֵׁן - שהיו מענגים את עצמם לשכב על מטות מפוארות, העשיות משן הפיל,

וְסֹרְחִים עַל עֲרֻשׂוֹתָם - שוטחים את עצמם על המיטות,

וְאֹכְלִים כְּרִים מִצֹּאן - אוכלים, את הכבשים השמנות שבצאן,

וְעֹגְלִים מִתּוֹךְ מִרְבֵּק - ועגלים, לקחו מהמרבק, (מרבק - מקום שמפטים את הבקר).

ה. הַפְּרֻטִים עַל פִּי הַנְּבֵל - מנגנים, ופורטים להנאתם על מיתרי הנבל,

כְּדוֹד חֲשָׁבוּ לָהֶם כְּלֵי שִׁיר - ומחשיבים את עצמם, כדוד המלך שהיה מנגן לכבוד ה',

ו. הַשְּׂתִים בְּמִזְרְקֵי יַיִן - שותים יין במזרק (כלי גדול) ולא בגביעים,

וְרֵאשִׁית שְׂמָנִים יִמְשְׁחוּ - ובשמנים חשובים, מושחים את גופם,

וְלֹא נָחְלוּ עַל שֶׁבֶר יוֹסֵף - ועל השבר, שבא על בית יוסף (מלכות ישראל) לא היו עושים עצמם כְּחֹלִים וְכוֹאֲבִים.

ז. לָכֵן - מפני שבקשו לעצמם ראש תענוגות (תענוגות מובחרות ומשובחות), ולא החלו את עצמם על שבר בית יוסף,

עֲתָה יִגְלוּ בְּרֹאשׁ גִּלְיָם - כעת, הם יהיו גולים בגלות קשה ורעה, (ראש גולים - הגלות הקשה שבגלויות)

וְסָר מִרְזַח סְרוּחִים - ויסור מהם ריבוי המשתאות העודפות שהיו עושים.

ח. נִשְׁבַּע ה' אֱלֹהִים בְּנַפְשׁוֹ, נְאֻם ה' אֱלֹהֵי צְבָאוֹת - נשבע ה' בעצמו וברצונו,

מִתְאָב אֲנִכִּי אֶת גְּאוֹן יַעֲקֹב - מתעב ושונא אני, את גאוותם של ישראל,

וְאֶרְמְנֵתִי שִׁנְאֵתִי - ואת הארמונות שהיו מתענגים בהם - שנאתי,

וְקַמְתִּי עַל בַּיִת יִרְבְּעָם בְּחָרֵב - וְאֶקוּם עַל בַּיִת מַלְכוּת יִרְבְּעָם בֶּן יוֹאֵשׁ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל - לְהַכּוֹתָם בְּחָרֵב.

י. וַיִּשְׁלַח אֶמְצִיָּה כֹהֵן בַּיִת אֵל, אֶל יִרְבְּעָם מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר - אֲמַצְיָה, כֹהֵן בַּבַּיִת הַעֵיזִי שֶׁבְּבַיִת אֵל, שֶׁלַח לִירְבֵעָם בֶּן יוֹאֵשׁ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל,

קֶשֶׁר עֲלֶיךָ עָמוֹס בְּקֶרֶב בַּיִת יִשְׂרָאֵל - קֶשֶׁר עֲלֶיךָ, עָמוֹס הַנְּבִיא קֶשֶׁר שֶׁל מְרִידָה בְּתוֹךְ בַּיִת יִשְׂרָאֵל,

לֹא תוֹכֵל הָאָרֶץ לְהַכִּיל אֶת כָּל דְּבָרָיו - לֹא יוֹכֵלוּ אַנְשֵׁי הָאָרֶץ, לְסַבּוֹל אֶת גּוֹדֵל הָרַעָה שֶׁמִּנְבֵּא.

יא. כִּי כֹה אָמַר עָמוֹס, בְּחָרֵב יָמוּת יִרְבְּעָם - שֶׁנִּבְּא עָמוֹס שִׁירְבֵעָם יָמוּת בְּחָרֵב, (וּבִאֲמַת נִיבֵא רַק עַל בַּיִת יִרְבֵעָם, וְלֹא עַל יִרְבֵעָם עַצְמוֹ)

וַיִּשְׂרָאֵל, גְּלוּהָ יִגְלָה מֵעַל אֲדָמָתוֹ - וְכָל יִשְׂרָאֵל יִגְלוּ מֵעַל אֲדָמָתָם. (וְלֹא קִבַּל יִרְבֵעָם דְּבָרָיו לְהִרְעֵ לְעָמוֹס)

יב. וַיֹּאמֶר אֶמְצִיָּה אֶל עָמוֹס,

חֲזֵה - נְבִיא !

לֵךְ בָּרַח לֵךְ אֶל אֶרֶץ יְהוּדָה - לֵךְ בָּרַח מִכָּאֵן אֶל מַלְכוּת יְהוּדָה,

וְאָכַל שֵׁם לַחֵם - שֵׁם יִפְרַנְסוּ אוֹתְךָ וַיִּתְּנוּ לֵךְ לַחֵם,

וְשֵׁם תִּנְבֵּא - וְשֵׁם תִּנְבֵּא נְבוֹאוֹת רַעוֹת כֹּאֲלוֹ.

יג. וּבַיִת אֵל לֹא תוֹסִיף עוֹד לְהִנְבֵּא - וּבַבַּיִת אֵל, אֵל תוֹסִיף לִנְבֵּא,

כִּי מִקִּדְשׁ מֶלֶךְ הוּא - מִקּוֹם אֶרְמוֹן מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, וּבַיִת מִמְּלִכָּה הוּא - וּמִקּוֹם מַמְלַכְתּוֹ בַּבַּיִת אֵל הוּא, וְלֹא יִתְּנוּ לֵךְ לְהוֹסִיף לִנְבֵּא כֹּאֵן.

יד. וַיַּעַן עָמוֹס וַיֹּאמֶר אֶל אֶמְצִיָּה, לֹא נְבִיא אֲנִי וְלֹא בֶן נְבִיא אֲנִי - לֹא אֲנִי וְלֹא אָבִי, נְבִיאִי שֶׁקֶר, הַמִּקְבָּלִים שֶׁכֶּר עַל נְבוֹאוֹתֵינוּ,

כִּי בּוֹקֵר אֲנִי - כִּי מִגְדֵּל בִּקְרֵי אֲנִי,

וּבּוֹלֵס שְׂקָמִים - וּמַחֲפֵשׂ בַּעֲצֵי הַשְּׂקָמָה, לְרֹאוֹת אִיזָה מֵהֶם אֶקְצוֹץ, (לְשִׁפּוֹת גְּדִילַת הָעֵץ, אוֹ לְעִשּׂוֹת מִמֶּנּוּ קוֹרוֹת).

טו. וַיִּקְחֵנִי ה' מֵאַחֲרֵי הַצֹּאן, וַיֹּאמֶר אֵלַי ה', לֵךְ הִנְבֵּא אֶל עַמִּי יִשְׂרָאֵל - כִּשְׁעַמְדָּתִי אַחַר הַצֹּאן בַּעֲבוּדָתִי, לְקַח אוֹתִי ה', וְצִוֶּה אוֹתִי לִנְבֵּא לְיִשְׂרָאֵל.

ב. וְהִיָּה אִם כָּלָה לֶאֱכוֹל אֶת עֵשֶׂב הָאָרֶץ - וְכַאֲשֶׁר רָאָה עָמוֹס, שֶׁכִּילָה הָאֶרֶץ אֶת כָּל עֵשֶׂב הָאָרֶץ,

וַאֲמַר ה' אֱלֹהִים, סִלַּח נָא, מִי יָקוּם יַעֲקֹב כִּי קָטָן הוּא - בְּקֶשׁ עָמוֹס מֵה', שִׁיסַּלַח לְעַם יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי שֶׁעַם קָטָן הוּא, וְאֵין בְּכוּחוֹ לְעַמּוּד בְּגִזִּירָה קֶשֶׁה כִּזֹּו.

ג. נַחֵם ה' עַל זֹאת - הַתְּחַרַּט ה' עַל גִּזִּירָה זוֹ כְּתַפִּילַת עָמוֹס,

לֹא תִהְיֶה אִמְרוֹ ה' - וְלֹא תִבּוֹא עַל יִשְׂרָאֵל.

ד. כֹּה הִרְאֵנִי ה' אֱלֹהִים - בְּמִרְאֵה הַנְּבוּאָה, וְהִנֵּה קָרָא - ה' לְמַלְאָכָיו, לָרֵב בְּאֵשׁ ה' אֱלֹהִים - לְבוֹא בְּמִרְיַבָּה עַם יִשְׂרָאֵל, וְלִשְׂרַפְסֵם בְּאֵשׁ,

וְתֹאכַל אֶת תְּהוֹמוֹת רִבְּהָ - וְחוּזַק הָאֵשׁ, יִשְׂרוּף וַיִּבְּשׁ, אֶפִּילוֹ אֶת מֵי הַתְּהוֹמוֹת הַגְּדוּלִים,

וְאָכַלָּה אֶת הַחֶלֶק - וְתִשְׂרוּף אֶת חֲלֻקֹת הַשְּׂדוֹת.

ה. וַאֲמַר ה' אֱלֹהִים, חֲדַל נָא, מִי יָקוּם יַעֲקֹב כִּי קָטָן הוּא - בְּקֶשׁ עָמוֹס מֵה', שִׁיִּמְנַע מִלְּהִבִּיא רַעָה זוֹ עַל יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי שֶׁעַם קָטָן הוּא, וְאֵין בְּכוּחוֹ לְעַמּוּד בְּגִזִּירָה קֶשֶׁה כִּזֹּו.

ו. נַחֵם ה' עַל זֹאת - הַתְּחַרַּט ה' עַל גִּזִּירָה זוֹ כְּתַפִּילַת עָמוֹס,

גַּם הִיא לֹא תִהְיֶה אִמְרוֹ ה' אֱלֹהִים - וְאֵף גִּזִּירָה זוֹ, לֹא תִבּוֹא עַל יִשְׂרָאֵל.

ז. כֹּה הִרְאֵנִי - בְּמִרְאֵה בְּנְבוּאָה,

וְהִנֵּה ה' נֹצֵב עַל חוֹמוֹת אֲנָךְ - כְּבִיכּוֹל, עוֹמֵד ה' עַל חוֹמָה, הַנְּבִנִית עַל פִּי אֲנָךְ, קוֹ מִשְׁקוֹלַת הַמִּכּוֹן אֶת בּוֹנֵי הַחוֹמָה - לְבִנּוֹתָהּ בְּיוֹשֶׁר, וּבִידּוֹ אֲנָךְ - וּבִיד ה', קוֹ הַמִּשְׁקוֹלַת.

(אֲנָךְ - הוּא בְּדִיל מִתְכַּת, הַקֶּשֶׁר בְּקֶצֶה חוּט. וְכִשְׁמֵטִיל הָעוֹמֵד עַל הַחוֹמָה אֶת הָאֲנָךְ, מִכּוֹן הַחוּט אֶת הַבּוֹנִים - לְיִשֵּׁר אֶת בְּנֵי הַחוֹמָה; כְּמוֹ שֶׁרָאִינוּ בִּישְׁעֵיהֶם לֹא יֵאָמַר: "וַיִּרְשׁוּהָ קָאֵת וְקִפּוּד, וַיִּנְשׂוּף וְעָרַב יִשְׁכְּנוּ בָּהּ, וְנִטְּהָ עֲלֶיהָ קוֹ תֵּהוֹ וְאֲבָנֶיךָ בְּהוּ")

ח. וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי, מָה אַתָּה רֹאֶה עָמוֹס, וַאֲמַר אֲנָךְ,

וַיֹּאמֶר ה', הִנְנִי שֵׁם אֲנָךְ בְּקֶרֶב עַמִּי יִשְׂרָאֵל - הֲרִי אֲנִי דָן אֶת יִשְׂרָאֵל עַל פִּי שׁוֹרֵת הַדִּין, (כִּיֹּשֶׁר הָאֲנָךְ)

לֹא אוֹסִיף עוֹד עֲבוֹר לוֹ - וְלֹא אוֹסִיף עוֹד, לְרַחֵם עֲלֵיהֶם, וְלַעֲבוֹר עַל שׁוֹרֵת הַדִּין.

טז. וְעַתָּה שְׁמַע דְּבַר ה' - אֲמַצְיָה, אַתָּה אָמַר לֹא תִנְבֵּא עַל יִשְׂרָאֵל,

וְלֹא תִטְּיֵף עַל בַּיִת יִשְׁחָק - וְלֹא תִנְבֵּא עַל בַּיִת יִצְחָק. (בַּיִת יִשְׂרָאֵל).

יז. לָכֵן כֹּה אָמַר ה', אֲשַׁתֵּךְ בְּעִיר תִּזְנָה - אֲשַׁתְּךָ אֲמַצְיָה, תִּזְנָה תַּחְתִּיךָ בְּעִיר (שֶׁתִּזְנָה בְּרִצּוֹנָה וּבְגִלוּי),

וּבְנִיךָ וּבְנִתֶיךָ בְּחָרֵב יִפְלוּ,

ט. וְנִשְׁמָו בְּמוֹת יִשְׁחָק - הַבְּמוֹת שֶׁהַעֲמִידוֹ בְּנֵי יִצְחָק, יִהְיוּ שִׁמְמָה,

וּמִקִּדְשֵׁי יִשְׂרָאֵל יִחָרְבוּ - וּמִקִּדְשֵׁי הַעֵיזִי שֶׁלָּהֶם - יִחָרְבוּ,

וְאֲבִיוֹן, בְּעִבּוֹר נְעָלִים - וְאֵת הָאֲבִיוֹן, (שגרוע הוא מן הדל), נקנה לעבד בדבר מועט, כְּנַעֲלִים, וּמִפֶּלֶל בֶּרֶךְ נִשְׁפָּיר - וְלַעֲנִיִּים, נִמְכּוֹר אֶת הַפְּסוּלֹת, הַנוֹפֶלֶת מִן הַתְּבוּאָה.

ז. נִשְׁבַּע ה' בְּגֵאוֹן יַעֲקֹב - נִשְׁבַּע ה', בַּגְּדוּלָה שֶׁנִּתֵּן לְיִשְׂרָאֵל, (לבית יעקב),

אִם אֲשַׁפֵּחַ לְנִצַּח כָּל מַעֲשֵׂיהֶם - שֶׁלֹּא אֲשַׁכַּח לְעוֹלָם אֶת כָּל מַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים.

ח. הֵעַל זֹאת לֹא תִרְגַּז הָאָרֶץ - הָאֵם עַל מַעֲשֵׂים כְּאֵלוֹ, לֹא אֲרַעִיד אֶת הָאָרֶץ,

וְאֲבַל כָּל יוֹשֵׁב בָּהּ - וְאֲשַׁחֲיֵת אֶת הַיּוֹשְׁבִים בָּהּ, וְעֲלֵתָהּ כָּאֵר פֶּלֶה - וְאֵעֲלֶה מִיָּם עַל כָּל הָאָרֶץ לְהַשְׁחִיתָהּ, כְּמִי הַיָּאֹר הַעוֹלִים וּמְצִיפִים אֶת הַשְּׂדוֹת,

וְנִגְרָשָׁה - וְהַמִּים, יִשְׁטְפוּ וַיִּגְרָשׁוּ כָל רֶפֶשׁ וְלִיכְלוּךְ עַל הָאָרֶץ, (נמשל: שֶׁתְּבוּא הַפּוֹרְעָנוֹת עַל הָרְשָׁעִים) וְנִשְׁקָעָה, כִּיֵּאֹר מְצָרִים - וְאַחַר שִׁישׁוּבוֹ לְמִקּוֹמָם כְּמִי הַיָּאֹר, יִשְׁקַע הָרֶפֶשׁ, וַיִּשׁוּבוּ הַמִּים לְהַיּוֹת צְלוּלִים,

(נמשל: שֶׁאַחַר הַפּוֹרְעָנוֹת, תְּבוּא הַרְּחוּקָה לְצַדִּיקִים)

ט. וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא נֶאֱמָר ה' אֱלֹהִים, וְהִבְאֵתִי הַשָּׁמֶשׁ בְּצַהְרִים - הַשֶּׁמֶשׁ, תִּשְׁקַע כְּבִיכּוֹל, בְּצַהְרִים, (מִשַּׁל לְגוֹדֵל הָרַעָה),

וְהִחֲשַׁכְתִּי לְאָרֶץ בַּיּוֹם אֹר - וְאַחֲשִׁיד אֶת הָאָרֶץ, בְּזִמְן אֹר הַיּוֹם.

י. וְהִפַּכְתִּי חֲגִיכֶם לְאֲבָל - אֶת יְמֵי חֲחֹג, אֶהְפּוֹךְ עֲלֵיכֶם לְיְמֵי אֲבָל,

וְכָל שִׁירֵיכֶם לְקִינָה - וְאֶת הַשִּׁירִים שֶׁהָיוּ שִׁירִים, אֶהְפּוֹךְ לְקִינּוֹת,

וְהֵעֲלִיתִי עַל כָּל מִתְנַיִם, שֶׁק - וַיַּעֲלוּ וַיַּחְגְּרוּ עַל מִתְנֵיהֶם - שִׁקִּים, (כְּדֹרֶךְ צַעַר וְאֲבִילוֹת),

וְעַל כָּל רֹאשׁ קָרְחָה - וַיִּקְרַחוּ קָרְחָה בְּרֹאשׁם, (מְרִיטֵת הַשִּׁיעַר מְרֹב צַעַר)

וְשִׁמְתִּיהָ כְּאֲבָל יַחִיד - וְאַחֲזַק אֶת רַעְתֶּם כָּל כֶּךָ, שֶׁתְּהִיָּה כְּאֲבָל, שֶׁמֵּתְאֲבֵל אָדָם עַל בְּנוֹ יַחִידוֹ, וְאַחֲרִיתָהּ - וְסוֹף הָרַעָה,

בַּיּוֹם מָר - תִּהְיֶה כְּיוֹם מָר, שֶׁאֵין בּוֹ כָּל תְּקוּהָ.

יא. הִנֵּה יָמִים בָּאִים בְּאֵם ה' אֱלֹהִים, וְהִשְׁלַחְתִּי רֶעִב בְּאָרֶץ, לֹא רֶעִב לְלֶחֶם וְלֹא צָמָא לְמַיִם, כִּי אִם לְשִׁמְעַ אֶת דְּבָרֵי ה' - הִנֵּה יָמִים בָּאִים (יְמֵי בַיִת שְׁנֵי וּגְלוּתוֹנוּ זֶה), שִׁיתְּאוּ יִשְׂרָאֵל, כְּרַעֲבִים וְצָמְאִים, לְשִׁמּוֹעַ דְּבַר נְבוּאָה.

יב. וְנָעוּ - יִנּוּעוּ לְחַפֵּשׂ דְּבַר נְבוּאָה מֵה', מִיָּם עַד יָם - מִיָּם סוֹף שְׁבַדְרוֹם, וְעַד הַיָּם הַתִּיכוֹן בְּמַעֲרָב,

וּמִצְפּוֹן וְעַד מְזָרַח - וּמִהַצְּפוֹן וְעַד הַמְּזָרַח,

וְאֲדַמְתֶּךָ בְּחֶבֶל תַּחֲלֶק - וְאֲדַמְתֶּךָ, יַחֲלַק הָאוֹיֵב בְּחֶבֶל הַמִּידָה,

וְאֵתָה עַל אֲדָמָה טְמֵאָה תָּמוּת - וְאֵתָה תָּמוּת בַּגְּלוּת,

וַיִּשְׂרָאֵל גָּלָה יִגְלָה מֵעַל אֲדָמָתוֹ:

פרק ח

א. כֹּה הִרְאֵנִי ה' אֱלֹהִים - בְּמִרְאָה הַנְּבוּאָה, וְהִנֵּה כְּלוֹב קִיץ - וְהִנֵּה סַל מִלֵּא בִפְיֹת קִיץ.

ב. וַיֹּאמֶר מֶה אֵתָה רֹאֶה עָמוֹס, וַאֲמַר כְּלוֹב קִיץ, וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי,

בָּא הַקִּץ אֶל עַמִּי יִשְׂרָאֵל - כְּלוֹב הַקִּיץ, מִרְמוֹז עַל כֶּךָ שֶׁבֵּא הַקִּץ (הַסּוֹף) עַל עַמִּי יִשְׂרָאֵל,

לֹא אוֹסִיף עוֹד עֲבוֹר לוֹ - לֹא אוֹסִיף עוֹד לְסַלּוֹחַ לוֹ, וְלַהֲעִבִיר פִּשְׁעוֹ מִלִּפְנֵי.

ג. וְהִלִּילוּ שִׁירֹת הַיִּכָּל בַּיּוֹם הַהוּא, נֶאֱמָר ה' אֱלֹהִים - הַשִּׁירֹת שֶׁהָיוּ שִׁירִים בְּהִיכְלוֹת הַמִּשְׁתָּה, יִהְפְּכוּ לָהֶם לִילָלָה,

רַב הַפָּגוֹר - רַבִּים יִהְיוּ הַהֲרוּגִים בְּכָל מִקּוֹם, בְּכָל מִקּוֹם הַשְּׁלִיךְ הָס - וּבְכָל מִקּוֹם יֹאמְרוּ אִישׁ לְרַעְהוֹ: הָס, שֶׁקֵּט, הֲלֹא עַל פִּי שׁוֹרֵת הַדִּין, בֵּא הַעוֹנֵשׁ לְהַרְוֹגִים אֵלּוֹ.

ד. שָׁמְעוּ זֹאת - שִׁמְעוּ נְבוּאָה זֹאת, הַשְּׂאֵפִים אֲבִיוֹן - אַתֶּם, שֶׁבַעוֹשֵׁק וּבְמִרְמָה, שֶׁאַתֶּם עוֹשִׂים עִם הָאֲבִיוֹנִים, כִּאִילוֹ בּוֹלְעִים אוֹתָם,

וְלִשְׁבִּית עֲנִי אֶרֶץ - וְעַסוּקִים בְּלַהֲשִׁבִית וּלְבַטֵּל מִן הָעוֹלָם אֶת הָעֲנִיִּים שֶׁבְּאֶרֶץ.

ה. לֹאֲמַר - וְאוֹמְרִים: מִתִּי יַעֲבֹר הַחֹדֶשׁ - מִתִּי יַעֲבֹר הַחֹדֶשׁ שְׁבוּ הַתְּבוּאָה נִמְכַּרְתָּ בְּזוֹל,

(חוֹדֶשׁ הַקִּצִּיר, שְׁבוּ מִקְּבָלִים הָעֲנִיִּים אֶת מִתְּנוּתֵיהֶם)

וְנִשְׁבִּירָה שֹׁפָר - וְכִשְׁיַעֲבֹר חוֹדֶשׁ זֶה, נִמְכּוֹר לַעֲנִיִּים אֶת הַתְּבוּאָה בְּיוֹקֵר,

וְהַשְּׁבֵת - וּמִתִּי תַעֲבֹר שְׁנַת הַשְּׁמִיטָה, (שֶׁאַחַר הַשְּׁמִיטָה שְׁבַע לֹא זֹרְעִים, מִתִּיקֶרֶת הַתְּבוּאָה)

וְנִפְתַּח בֶּרֶךְ - וְאִז, נִפְתַּח אֶת אוֹצְרוֹת הַתְּבוּאָה לְמַכִּירָה,

לְהַקְטִין אֵיפָה - וְכֵן, מִרְמִים בְּמַכִּירָה, עֵינֵי שִׁמְקִיטִנִּים אֶת מִידַת הָאֵיפָה, (הַמִּידָה, שְׁבַע מוֹדִים אֶת נֶפֶח הַתְּבוּאָה הַנִּמְכַּרְתָּ),

וְלַהֲגִדִּיל שֶׁקֶל - וּמַגְדִּילִים אֶת מִשְׁקַל הָאֲבֹן, הַשּׁוֹקֵלֶת אֶת הַכֶּסֶף (הַנִּיתָן בְּתַמּוּרָה לְתַבּוּאָה),

וְלַעֲוֹת מֵאֲזֵנֵי מְרָמָה - וּמַעֲקִמִים אֶת הַמֵּאֲזֵנִים, הַשּׁוֹקֵלֹת אֶת הַתְּבוּאָה. (כֶּךָ שִׁיְהִיו מְרַמּוֹת אֶת הַקּוֹנֵה).

ו. לְקִנּוֹת בְּפֶסֶף דָּלִים - כִּשְׁיִגְמַר כֶּסֶף הַדְּלִים לְגַמְרֵי, יִקְנוּ אוֹתָם בְּכֶסֶף - לְעַבְדִּים,

וְשִׁמְתִי עֵינַי עֲלֵיהֶם לְרַעָה וְלֹא לְטוֹבָה - אתן את עיני, לעשות עמהם רעה ולא טובה.
 ה. וְהָיָה אֱלֹקִים הַצְּבֹאוֹת - והי', שהוא האלוקים על כל הצבאות, (צבא השמים וצבא הארץ)
 הַנוֹגֵעַ בָּאָרֶץ וּתְמוֹג, וְאָבְלוּ כָּל יוֹשְׁבֵי בָהּ - שנוגע בארץ, מיד נמסה, ונכרתים כל היושבים בה,
 וְעִלְתָה כִּיָּאֵר כְּלָהּ - ומעלה מים על כל הארץ להשחיתה, כְּמִי הַיָּאֵר הַעוֹלִים וּמְצִיפִים אֶת הַשְּׂדוֹת, והמים, מעלים כל רֶפֶשׁ וְלִיכְלוֹךְ על הארץ, (נמשל: שתבוא הפורענות על הרשעים)
 וְשִׁקְעָה כִּיָּאֵר מְצָרִים - ואחר שישובו למקומם כְּמִי הַיָּאֵר, יִשְׁקַע הַרְפֶּשׁ, וישבו המים להיות צלולים, (נמשל: שאחר הפורענות, תבוא הַרְוָחָה לַצְּדִיקִים)
 ו. הַבּוֹנֵה בְּשָׁמַיִם מַעֲלֹתָיו - הלא הי', הוא הבונה בשמים הגלגלים זה למעלה מוֹז, וְאֶגְדָתוֹ עַל אֶרֶץ יִסְדָּהּ - והוא המקבץ את הבריות על הארץ,
 הַקּוֹרֵא לְמִי הַיָּם - והוא הקורא לְמִי הַיָּם המלוחים, לעלות למעלה וליצור עננים, וְיִשְׁפְּכֶם עַל פְּנֵי הָאָרֶץ - והוא השופך מהעננים מים מתוקים על הארץ להשקותה,
 ה' שָׁמוֹ - אדון הכל שמו. (וכיצד תחשבו להמלט מפניו).
 ז. הַלֹּא כִּבְנֵי כְּשִׂיִּים אַתֶּם לִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, נָאִם ה' - הלא כמו בני כוש שעבדים הם לאדוניהם, כך אתם בניי, קנויים לי (לה) לעולם לעבדים,
 הַלֹּא אַתֶּם יִשְׂרָאֵל הַעֲלִיתִי מֵאֶרֶץ מְצָרִים - הלא אתכם הוצאתי מארץ מצרים, להיות לי לעבדים.
 וּפְלִשְׁתִּיִּים מִכְּפַתּוֹר - וכי את פלישתים שגלו מכפתור הוצאתי מגלותם!?
 וְאַרְם מִקִּיר - וכי את ארם שגלו מהעיר קיר הוצאתי מגלותם!?
 ח. הֲנֵה עֵינַי ה' אֱלֹקִים בְּמַמְלָכָה הַחֲטָאָה - הנה עיני הי' מתבוננות על מלכות אפרים הרשעה,
 וְהִשְׁמַדְתִּי אֶתָּה מֵעַל פְּנֵי הָאָדְמָה - וישמיד את מלכות אפרים מעל פני האדמה,
 אֶפְסֹ, כִּי לֹא הִשְׁמִיד אֶשְׁמִיד אֶת בֵּית יַעֲקֹב נָאִם ה' - אך את המון העם לא אשמיד. (שרק המלכות תאבד)

ט. כִּי הֲנֵה אֲנֹכִי מְצוּהָ, וְהִנְעוֹתִי בְּכָל הַגּוֹיִם אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל - כי הנה מצוה וגוזר הי', גלות על בית ישראל,

יְשׁוּטְטוּ לְבַקֵּשׁ אֶת דְּבַר ה', וְלֹא יִמְצְאוּ - ישוטטו לבקש דבר הי', אך לא ימצאו, מפני שתפסק הנבואה מישראל.
 יג. בַּיּוֹם הַהוּא תִּתְעַלְפְּנָה הַבְּתוּלוֹת הַיְּפוֹת, וְהַבְּחוּרִים בְּצִמָּא - בימים ההם, יהיו הבתולות כמתעלפות, והבחורים יהיו כצמאים, מרוב ההשתוקקות לשמוע דבר הי'.
 (אפילו הבתולות והבחורים, שדרכם להתעסק בתענוגי העולם)
 יד. הַנְּשַׁבְּעִים בְּאִשְׁמַת שְׁמֵרוֹן - כמו שלעתיד לבוא יִתְאַווּ יִשְׂרָאֵל לְדַבֵּר ה' ית', כעת, הם נשבעים בשם העי"ז שבשומרון, (שהיא האשמה של אנשי שומרון),
 וְאִמְרוּ חַי אֱלֹהֵיךָ דָן - שאומרים ונשבעים בשם העי"ז (העגל) שבדן,
 וְחַי, דָּרָךְ בְּאֶרֶץ שְׁבַע - וכן, אלו ההולכים מבאר שבע שבגבול דרום - לדן שבצפון, היו נשבעים בשם העגל שבדן. (חי - לשון שבועה)
 וְנָפְלוּ וְלֹא יָקוּמוּ עוֹד - ואלו הרשעים, יפלו ולא יקומו.

פרק ט

א. רְאִיתִי אֶת ה' נֹצֵב עַל הַמְּזִבְחַ - ראה במראה הנבואה, את כבוד הי' עומד ליד המזבח שבמקדש,
 וַיֹּאמֶר הָיָה הַכְּפַתּוֹר - ואמר למלאך להכות את המשקוף שמעל מזוזות ההיכל,
 וַיִּרְעְשׁוּ הַסָּפִים - ועל ידי כן ינועו בחוזקה מזוזות ההיכל,
 וּבְצַעַם בְּרֹאשׁ כָּלֶם - יחתוך ויכרות את הכהנים, שהם ראשי העם, (משל הכאת הכפתור שהוא ראש הפתח, מרמז שמואס בעבודת הבהנים שהם בראש העם)
 וְאַחֲרֵיהֶם, בְּחָרֵב אֶהְרֹג - ואת שאר העם - בחרב אהרוג. (אחרית ראשי העם, הכהנים, הם העם)
 לֹא יָנוּס לָהֶם נֹס, וְלֹא יִמְלֹט לָהֶם פְּלִיט - לא יהיה מהם, מי שינוס וינצל מהרעה.
 ב. אִם יַחְתְּרוּ בְּשָׂאוֹל, מִשֶּׁם יְדֵי תִקְחֶם - גם אם יחפרו באדמה, לנסות להמלט, משם תקח אותם יד הי',
 וְאִם יַעֲלוּ הַשָּׁמַיִם מִשֶּׁם אֹרִידֶם - ואף אם כבייכול, יעלו לשמים - משם אוריד אותם להכותם.
 ג. וְאִם יַחְבְּאוּ בְּרֹאשׁ הַכְּרָמִל, מִשֶּׁם אַחֲפֹשׁ וְלִקְחָתִים - ואם יתחבאו בהר הכרמל, אחפש ואקח אותם משם,
 וְאִם יִסְתְּרוּ מִנְּגַד עֵינַי בְּקִרְקַע הַיָּם, מִשֶּׁם אֲצוּהָ אֶת הַנְּחֹשׁ וְנִשְׁכָּם - ואף אם יסתתרו בקרקע הים (בעומק הים), אצוה מעל הלוינתן וישך אותם.
 ד. וְאִם יִלְכוּ בְּשִׁבִי לְפָנַי אִיבִיָּהֶם, מִשֶּׁם אֲצוּהָ אֶת הַחֶרֶב וְהִרְגָתֶם - גם את אלו, שילכו בשבי ויגלו, אצוה על חרב האוייב ותהרוג אותם,

וְדַרְךְ עֲנָבִים בְּמִשְׁךְ הַזֶּרַע – ומרוב שִׁפְעַת הַיִּבּוּל,
 יִמְשַׁךְ זָמַן דְּרִיכַת הָעֲנָבִים, עד זמן משיכת
 והולכת הזרעים, לזריעה בשדות, (כמו: "וְהִשִּׁיג לָכֶם
 דִּישׁ אֶת בְּצִיר וּבְצִיר יִשְׁיֵג אֶת זֶרַע... " ויקרא כו' ה')
 וְהִטִּיפוּ הַהָרִים עָסִיס - מרוב הטובה שתבוא על
 ישראל, כאילו יִטֹּף על ההרים יין, מהגפנים
 הנטועים שם,
 וְכָל הַגְּבָעוֹת תִּתְמוּגְגָנָה - וכל הגבעות, כאילו
 יִמְסוּ, מרוב החלב הנוטף מהבהמות הרועות
 עליהם.
 יד. וְשִׁבְתִּי אֶת שָׁבוֹת עַמִּי יִשְׂרָאֵל - אשיב לארץ,
 את ישראל שהיו שבויים בגלות,
 וּבְנֵי עָרִים נִשְׁמֹות, וְיָשְׁבוּ - יבנו את הערים שהיו
 שוממות, ויִשְׁבוּ בהם,
 וְנָטְעוּ כְרָמִים, וְשָׂתוּ אֶת יַיִנָם - יטעו כרמים,
 וישתו מהם יין,
 וְעָשׂוּ גִנוֹת - ויעשו גינות לזרוע בהם,
 וְאָכְלוּ אֶת פְּרִיָהֶם - ויאכלו את פירותיהן.
 (ולא יהיה עוד יגיעם לריק, שיאכלוהו אויביהם)
 טו. וְנִטְעַתִּים עַל אֲדָמָתָם - אטע את ישראל,
 כאילן הנטוע שלא זז ממקומו,
 וְלֹא יִנְתְּשׁוּ עוֹד מֵעַל אֲדָמָתָם אֲשֶׁר נָתַתִּי לָהֶם -
 ולא יִעָזְבוּ עוד מאדמתם לגלות,
 אָמַר ה' אֱלֹהֵיךְ:

פֶּאֶשֶׁר יִנּוּעַ בַּכְּבָרָה - וינועו בגלויות, כמו
 התבואה, שנעה בתוך הנפה, כשבוררים אותה
 מן העפר והליכלוך,
 וְלֹא יִפּוֹל צְרוּר אֶרֶץ - וכמו צרורות (גושי)
 האדמה הגדולים, שלא נופלים מן הנפה, כך
 הצדיקים לא יִכְלוּ בגלויות.
 י. בַּחֶרֶב יָמוּתוּ, כָּל חֲטָאֵי עַמִּי - בחרב האוייב
 ימותו, כל החוטאים שבעמי,
 הָאֲמָרִים, לֹא תִגִּישׁ - אלו האומרים, שהרעה
 לא תיגש ותגיע עלינו,
 וְתִקְדִים בְּעֵדֵינוּ הָרָעָה - ולא תמהר ותבוא עלינו
 הרעה.
 יא. בַּיּוֹם הַהוּא - ביום הגאולה,
 אֶקִּים אֶת סֵפֶת דָּוִד הַנִּפְלֵת - אקים את מלכות
 בית דוד, שתגן על העם, כסוכה המגינה על
 יושביה,
 וְגִדְדִיתִי אֶת פְּרִצֵיהֶן - אקים את הגדר הפרוצה
 והשבורה, להגן על ישראל,
 וְהִרְסֵתִיו אֶקִּים - ואת ההריסות של מלכות בית
 דוד - אקים,
 וּבְנִיתִיהָ כִּימֵי עוֹלָם - ואבנה אותה בבנין
 מתוקן, כמו שהיתה כִּימֵי עוֹלָם (כימי דוד).
 יב. לִמְעַן יִירָשׁוּ אֶת שְׂאֵרֵי אֲדוֹם, וְכָל הַגּוֹיִם
 אֲשֶׁר נִקְרָא שְׁמִי עֲלֵיהֶם - והמלכות תתוקן,
 באופן כזה, שישראל שנקרא שמי עליהם, יִרָשׁוּ
 את אלו שנשארו מאדום ומכל הגויים, להיות
 להם לעבדים,

נָאֵם ה', עֲשֵׂה זֹאת - שיעשה זאת לישראל.
 יג. הִנֵּה יָמִים בָּאִים נָאֵם ה', וְנִגַּשׁ חוֹרֵשׁ בְּקִצְרֵךְ
 - מרוב שִׁפְעַת התבואה שיהיה, יארך זמן הקציר,
 עד זמן החרישה, (כך שהקוצר יפגוש את החורש בעבודתו),